

BENELUX - GERECHTSHOF
REGENTSCHAPSSTRAAT 39
1000 BRUSSEL 519 38 61
TEL. ~~512.88.80~~

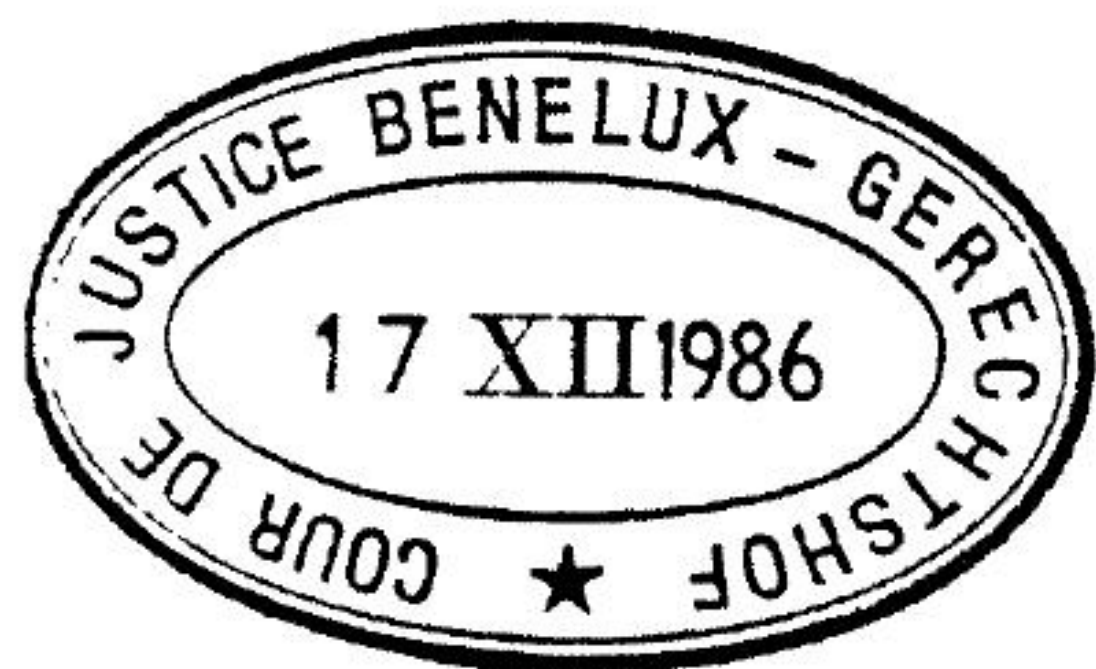
PARKET

COUR DE JUSTICE BENELUX
39, RUE DE LA RÉGENCE
1000 BRUXELLES 519 38 61
TÉL. ~~512.88.80~~

PARQUET

AP

A 85/3



A 85/3/5

B E N E L U X - G E R E C H T S H O F

Conclusie van de Advocaat-Generaal W.J.M. Berger

inzake :

Screenoprints LTD.

tegen :

Citroën Nederland BV.

./.

1. In zijn arrest van 29 november 1985 heeft de Hoge Raad der Nederlanden op de voet van art. 6 leden 2 en 3 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van het Benelux-Gerechtshof vragen van uitleg voorgelegd met betrekking tot art. 21 van de Eenvormige Beneluxwet inzake Tekeningen of Modellen (BTMW). Ingevolge art. 10 van het Benelux-Verdrag terzake neemt het Hof kennis van de vragen van uitlegging van de eenvormige wet.

2. In r.o. 3.3. heeft de Hoge Raad de relevante feiten als volgt omschreven:

"a. Het geding betreft de beweerde namaak of nabootsing van zogenaamde (sun)visors of autojaloezieën van het merk Autoplas, bestemd voor de Citroënauto's CX, GSA en Visa, welke door Screenoprints zijn vervaardigd en op de Nederlandse markt gebracht.

b. Screenoprints kan geen recht op bescherming van haar modellen tegen nabootsing ontleenen aan de BTMW, omdat haar depot van 30 juni 1976 van een "niet nader aangeduide autojaloezie" nietig is verklaard op grond van niet-nieuwheid en niet is gebleken dat zij na 1 januari 1975 andere modellen van autojaloezieën bij het Benelux-Bureau heeft gedeponeerd.

c. Niet staat vast of de litigieuze modellen tot stand zijn gekomen vóór of na het in werking treden van de BTMW."

De Hoge Raad heeft daarop in zijn arrest nog het volgende overwogen:

"3.4 Screenoprints heeft haar beroep op auteursrechtelijke bescherming gebaseerd op art. 10 lid 1 sub 10° (thans vernummerd tot 11°) AW. Deze wetsbepaling vermeldt "werken van toegepaste kunst en tekeningen en modellen van nijverheid" als behorende tot de werken van letterkunde, wetenschap of kunst, waarvan het uitsluitend recht tot openbaarmaking en verveelvoudiging krachtens art. 1 AW - behoudens beperkingen bij de wet gesteld - aan de maker toekomt.

Daarbij moet men - naar algemeen wordt aanvaard - ervan uitgaan dat de zinsnede "tekeningen en modellen van nijverheid" niet meer is dan een nadere aanduiding van werken die zijn begrepen onder de omschrijving "werken van toegepaste kunst".

De vraag welke maatstaf moet worden aangelegd bij het oordeel of er sprake is van een "werk van toegepaste kunst" in de zin van deze wetsbepaling, wordt in de Nederlandse rechtspraak en literatuur niet eenstemmig beantwoord. In een deel van de rechterlijke uitspraken en bij het merendeel van de schrijvers ziet men - zij het niet altijd in gelijkluidende bewoordingen - als (genoegzaam) vereiste vermeld dat er sprake is van een werk met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt (opvatting A); bij een enkele schrijver en in een aantal rechterlijke uitspraken wordt daarenboven de eis gesteld dat het werk "een zekere kunstwaarde" vertoont, hetgeen ook wel aldus wordt geformuleerd dat daarin "een zeker kunstzinnig streven van de maker" tot uitdrukking dient te komen (opvatting B). Algemeen wordt aangenomen dat ook bij opvatting B een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde genoeg is.

3.5. Tegen deze achtergrond stelt het middel in de eerste plaats de vraag aan de orde of de in art. 21 BTMW genoemde maatstaf gelijk is aan die van art. 10 AW, hetzij conform opvatting A, hetzij conform opvatting B, ofwel strenger is dan die van art. 10 AW en voor de mogelijkheid van bescherming krachtens de AW tegelijkertijd met bescherming krachtens de BTMW meer dan een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde vereist, en voorts de vraag of art. 21 BTMW, althans voor wat betreft het tweede lid, alleen geldt voor gedeponeerde of ook voor niet-gedeponeerde modellen.

3. Tenslotte heeft de Hoge Raad de volgende vragen van uitleg van de BTMW voorgelegd:

"1. Is voor de in art. 21 bedoelde bescherming van (tekening of) modellen uit hoofde van de auteurswet vereist:

(a) dat het model een werk is met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt;

(b) dat het model daarenboven een zekere kunstwaarde vertoont, waarbij een betrekkelijk geringe kunstwaarde voldoende is;

(c) dat het model daarenboven een meer dan geringe kunstwaarde vertoont?

2. Indien vraag 1 sub c bevestigend wordt beantwoord, welke maatstaf geldt dan voor de kunstwaarde die het model moet vertonen?

3. Geldt het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, ook voor niet-gedeponeerde modellen?

4. Maakt het voor de beantwoording van vraag 3 verschil of het niet-gedeponeerde model is tot stand gekomen vóór of na het in werking treden van de BTMW?"

4. Het lijkt mij van belang om allereerst in te gaan op vraag 3. Wanneer immers op deze vraag zou moeten worden geantwoord, dat het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, niet geldt voor niet-gedeponeerde modellen, zou men kunnen stellen, dat het Benelux-Gerechtshof niet toekomt aan de beantwoording van de overige door de Hoge Raad gestelde vragen, omdat dan met betrekking tot de bescherming van het litigieuze model de bepalingen van de BTMW niet van toepassing zijn doch uitsluitend de bepalingen van de (Nederlandse) Auteurswet 1912 (AW).

5. Art. 21 BTMW luidt als volgt:

"1. Tekeningen of modellen, die een duidelijk kunstzinnig karakter vertonen, kunnen tegelijkertijd door deze wet en door de auteurswet worden beschermd, indien aan de in deze beide wetten gestelde voorwaarden is voldaan.

2. Van bescherming uit hoofde van de auteurswet zijn uitgesloten tekeningen of modellen die geen duidelijk kunstzinnig karakter vertonen.

3. De nietigverklaring van het depot van een tekening of model met een duidelijk kunstzinnig karakter of het verval van het uitsluitend recht voortvloeiend uit het depot van een dergelijke tekening of model houdt in, dat het auteursrecht voor die tekening of dat model gelijktijdig vervalt, voorzover beide rechten in handen van dezelfde houder zijn; dit recht vervalt echter niet, indien de houder van de tekening of het model overeenkomstig artikel 24 een bijzondere verklaring aflegt met het oog op de instandhouding van zijn auteursrecht."

Naar mijn mening nu heeft dit artikel en met name het bepaalde in het tweede lid alleen betrekking op met inachtneming van de BTMW gedeponeerde modellen. Immers Hoofdstuk II "Tekeningen of modellen met een duidelijk kunstzinnig karakter" behandelt de mogelijkheid van dubbele bescherming van een model, nl. op grond van de BTMW én de auteurswet. In het eerste lid van art. 21 wordt als voorwaarde voor de verkrijging van die dubbele bescherming - als voorwaarde voor die cumulatie - gesteld, dat het betreffende model aan de in deze beide wetten gestelde voorwaarden voldoet.

Welnu een van de hoofdvoorwaarden voor de bescherming van een model conform de BTMW is het depot als bedoeld in art. 3 lid 1. In de Memorie van Toelichting bij het Benelux-Verdrag en de Eenvormige wet inzake tekeningen

of modellen (M.v.T.; Ed. S & J no. 34 - 1982 - bldz. 20) wordt onder 1.

"Algemeen"; 1. "Indeling van de wet" opgemerkt:

"Het tweede hoofdstuk bevat bepalingen betreffende tekeningen of modellen die een uitgesproken kunstzinnig karakter bezitten, waardoor zij reeds de bescherming van de auteurswet bezitten en welke overeenkomstig deze wet worden gedeponeerd en aldus een dubbele bescherming verkrijgen."

Voorts onder 5 "Verhouding tot het auteursrecht" (bldz. 24 e.v.):

"De dubbele bescherming is op zodanige wijze geregeld, dat de mogelijkheid wordt geopend tot het verkrijgen van een bijzonder doeltreffende bescherming, doch van betrekkelijk korte duur voor alle nieuwe modellen zonder dat daarbij evenwel afbreuk gedaan wordt aan de auteursrechtelijke bescherming van kunstzinnige modellen. Het is echter vereist dat het publiek door middel van de gepubliceerde depots kennis kan nemen van de beschermde modellen.

De ontwerper van een kunstzinnig model, die geen prijs stelt op de bescherming van deze wet, kan zonder enige beperking de bescherming inroepen die de auteurswetten hem toekennen. Deze laatste bescherming komt eerst vast te staan wanneer de rechter heeft beslist dat het model inderdaad kunstzinnig is. Vaak zal de belanghebbende daarenboven ook de bescherming van deze wet willen genieten; het gedeponeerde model moet slechts aan de eisen van deze wet voldoen, waartoe de eis van kunstzinnig karakter niet behoort, doch ook dan kan hij zich op de in de drie landen bestaande auteursrechtelijke bescherming beroepen. Nochtans zal hij, die de dubbele bescherming wil genieten, zich naar de beginselen van het modellenrecht dienen te schikken.

Zoals hoger reeds werd opgemerkt is een van de belangrijkste beginselen van de eenvormige wet de publicatie van de gedeponeerde modellen."

Aldus ook Haardt "Het recht op een tekening of model en het auteursrecht" in NJB 1974 bldz. 1177: "Voor niet-gedeponeerde tekeningen of modellen gelden de artikelen 21-24 BTMW in het geheel niet, want te hunnen aanzien is niet voldaan 'aan de in deze beide wetten' gestelde voorwaarden: voor de bescherming onder de BTMW is immers het depot vereist. Wie dus zijn tekening of model niet deponeert - met alle risico's van dien - ziet dus zijn eventueel bestaand auteursrecht op geen enkele wijze aangetast."

(Zie ook: Van Dijk "Modellenrecht in de Beneluxlanden" bldz. 74 e.v.).

De voorwaarde, waaraan men moet voldoen om naast de modelbescherming (op grond van het rechtsgeldig depot) in aanmerking te komen voor auteursrechtelijke bescherming (op grond van de bepalingen van de auteurswet) wordt dan in het tweede lid van art. 21 nog eens duidelijk gesteld, om daaromtrent elke twijfel weg te nemen. Deze bepaling is, zoals hieronder nader zal worden uiteengezet, slechts daarom opgenomen en derhalve in feite overbodig.

6. Ofschoon in de hiervoren ontvouwde visie de overige vragen van uitleg met betrekking tot art. 21 niet meer aan de orde komen, omdat is vastgesteld dat de bepalingen van de BTMW in het onderhavig auteursrechtelijk geschil niet van toepassing zijn, lijkt het mij niettemin aangewezen hier nader op die vragen in te gaan, omdat het Gerechtshof implicite en de Hoge Raad explicite de beslissing van dit geschil heeft verbonden aan (de uitleg van) art. 21 BTMW.

Ik houd er daarbij rekening mee, dat is uitgegaan van de opvatting, dat de BTMW een wet is van "hoger orde". Deze wet is immers bij verdrag vastgesteld. Weliswaar is daarbij bepaald, dat de Hoge Verdragsluitende Partijen zich verbinden de eenvormige wet in hun nationale wetgeving op te

nemen (art. 1 van het Beneluxverdrag inzake tekeningen of modellen), maar dat neemt niet weg, dat het uitsluitend voormelde Partijen zijn, die, na de inwerkingtreding van het verdrag, te dezen zeggingsmacht toekomt.

7. Onder 1 a, b en c is een vraagstuk aan de orde gesteld, dat met name in Nederland vele rechtsgeleerde pennen in beweging heeft gebracht. Naar mijn mening heeft Verkade in zijn boek "Bescherming van het uiterlijk van producten" (1985: bldz. 145 e.v.) een alleszins overtuigende argumentatie gegeven voor de beantwoording van vraag 1 sub (a) in bevestigende zin.

In haar kern komt de vraag hierop neer: stelt art. 21 lid 2 voor bescherming uit hoofde van de auteurswet een zwaarder criterium dan voor de nationale (en internationale) auteursrechtelijke bescherming pleegt te gelden?

Met Verkade (en de vele door hem in zijn aangehaald werk vermelde auteurs; bldz. 148/149) en zulks in het spoor van Phaff (NJB 1968, bldz. 385) beantwoord ik deze vraag ontkennend.

Toegegeven: de bewoordingen van het artikellid zouden aanleiding kunnen geven om aan te nemen, dat om de gecumuleerde bescherming te verwerven van Hoofdstuk II BTMW niet kan worden volstaan met het (naar ik waag te stellen toch wel algemeen aanvaarde en, naar mijn oordeel, enig aanvaardbaar) auteursrechtelijk criterium, zoals verwoord in vraag 1 onder (a), maar er is alle reden om aan te nemen, dat dat niet door de opstellers van de BTMW is beoogd.

In de eerste plaats zij opgemerkt, dat aan de wetsgeschiedenis - die overigens op dit punt wat verwarringwekkend is - geen doorslaggevende argumenten kunnen worden ontleend, die grond geven voor de opvatting, dat in art. 21 met een "duidelijk kunstzinnig karakter" iets anders is bedoeld dan een toetsing op dezelfde voet als dat met betrekking tot het nationale

auteursrecht placht en pleegt te geschieden: oorspronkelijkheid en persoonlijk karakter (of om met Van Nieuwenhoven Helbach te spreken: blijkbaar scheppingskarakter. Zie: Nederlands Handels- en faillissementsrecht. II Industriële eigendom en mededingingsrecht. - 1983 - bldz. 225 e.v.) Ik verwijs hier nog met name naar de passage uit de hiervoren (gedeeltelijk) geciteerde M.v.T.:

"De ontwerper van een kunstzinnig model, die geen prijs stelt op de bescherming van deze wet, kan zonder enige beperking de bescherming inroepen die de auteurswetten hem toekennen." (Onderstreping door onderget.).

Naar mijn oordeel is het niet juist "kunstzinnig" of zelfs "duidelijk kunstzinnig" te vereenzelvigen met (geringe) "kunstwaarde". Originaliteit en persoonlijkheid zijn bepalend voor kunstzinnig karakter en derhalve voor de rechten van de auteur. Kunstwaarde is een andere dimensie, die zich niet leent voor objectieve beoordeling. In de tweede plaats komt het mij, gezien de M.v.T., waarin zo duidelijk de nadruk wordt gelegd op de modelrechtelijke bescherming (behorende tot het terrein van de industriële eigendom) en de auteursrechtelijke bescherming (behorende tot het terrein van de artistieke eigendom) naast elkaar, onlogisch voor aan te nemen, dat de BTMW een grensverlegging heeft willen bewerkstelligen voor de auteursrechtelijke bescherming van tekeningen of modellen in geval van cumulatie met de bescherming van de BTMW.

Doorslaggevend acht ik te dezen evenwel, dat uit de M.v.T. valt af te leiden, dat de ontwerpers van de BTMW met art. 21 lid 2 uitsluitend een reactie bedoeld hebben tegen de Belgische situatie, van vóór 1 januari 1975, waarin al 1 e tekeningen en modellen auteursrechtelijk werden beschermd, ook de niet-kunstzinnige, d.w.z. modellen zonder 'eigen oorspronkelijk karakter' dit in tegenstelling tot de situatie in Nederland en Luxemburg. Aldus Cohen Jehoram (NJB 1974, bldz. 1182), die t.a.p. vervolgt: "De

Toelichting meent dat nu door art. 21 lid 2 op dit punt het auteursrecht gelijkluidend is gemaakt voor de drie landen. Phaff leidt (...) hieruit af: 'Voor het Nederlandse recht beoogt de gewraakte bepaling dus niets te veranderen en het is aan te nemen, dat de rechter deze bedoeling tot haar recht zal doen komen, ook al zou de redactie mogelijk niet onberispelijk zijn'. Laat ons inderdaad hopen dat de rechter althans de goede bedoeling van de ontwerpers van de BTMW zal volgen en het 'duidelijk kunstzinnig karakter' zal opvatten als het vanouds uit het auteursrecht bekende 'oorspronkelijke karakter'. Dan inderdaad sluit de BTMW geheel aan bij de vanouds geldende auteursrechtelijke opvattingen"

Gotzen (Rechtskundig Weekblad 1974-1975, bldz. 2120) zet zich eveneens af tegen de schrijvers in Nederland en België, die de termen 'duidelijk kunstzinnig' opvatten als een vereiste voor een meer dan minimaal gehalte aan kunst "want het is steeds een grondbeginsel van het auteursrecht geweest dat het bereiken van het artistiek peil volstaat en dat de hoogte van de artistieke waarde voor de bescherming volkomen irrelevant blijft. Voor het recht zijn er geen grote en kleine kunstenaars. Allen worden zij gelijk beschermd." Gotzen sluit zich aan bij Cohen Jehoram en wijst er met deze op "dat men de uitdrukking ' d u i d e l i j k kunstzinnig' heeft ingevoerd om klaar te stellen dat men tot het klassieke originaliteitsbegrip is willen terugkeren in tegenstelling tot het verwaterde originaliteitsvereiste zoals dit in België onder de vroegere modellenregeling gold".

Uit het vorenstaande volgt, dat, naar mijn mening, de vraag 1 sub (a) bevestigend en sub (b) en (c) ontkennend is te beantwoorden.

Dit brengt mede, dat vraag 2 niet aan de orde komt.

Het antwoord op vraag 3 heb ik hiervoren onder 3 gegeven.

9. Voor het antwoord op de vierde vraag lijkt het mij van belang art. 25 van de BTMW te citeren:

"Onder voorbehoud van het in artikel 26 bepaalde, blijven tekeningen of modellen, die vóór het in werking treden van deze wet in één der Beneluxlanden, op welke wijze dan ook krachtens de nationale wetgeving werden beschermd, deze bescherming ook verder in dat land genieten".

In de M.v.T. (S & J, no. 34 - 1982 - bldz. 88/91) staat vermeld:

"Dit artikel handelt over de handhaving van de in één der Beneluxlanden vóór het in werking treden van de eenvormige wet verworven modelrechten.

Zoals in het begin van deze toelichting werd vermeld, bestaat in België een bijzondere wet op de bescherming van tekeningen en modellen van nijverheid. In Nederland en Luxemburg bestaan hieromtrent geen wettelijke voorschriften, ofschoon een deel der modellen bescherming geniet uit hoofde van de auteurswet en in bepaalde gevallen bescherming bestaat uit hoofde van de wettelijke bepalingen inzake de bestrijding van de oneerlijke mededinging.

De in een der drie Beneluxlanden verkregen bescherming uit hoofde van de nationale wetgeving zal na het in werking treden van de eenvormige wet onverkort blijven bestaan zonder zich evenwel tot de beide andere Beneluxlanden uit te breiden. Deze wettelijke bepalingen blijven onverminderd van kracht op deze modellen. Zo blijft het bijvoorbeeld mogelijk om, evenals vóór het in werking treden van de eenvormige wet, in Nederland een beroep te doen op art. 1401 B.W. inzake in Nederland of elders in de handel gebrachte modellen.

In dit verband dient te worden opgemerkt, dat de in art. 1 van deze wet gegeven definitie van modellen minder ruim is dan die van het Belgische Koninklijk Besluit no. 91 van 29 januari 1935. Bij de toepassing van het

overgangsrecht dient geen rekening te worden gehouden met de definitie gegeven in art. 1 van deze wet, doch met die gegeven in de oude wet."

Hiervoor onder 3 heb ik uiteengezet, dat, naar mijn oordeel, art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, niet geldt voor niet-gedeponeerde modellen. Het tijdstip van de tot stand koming van een niet-gedeponoord model is derhalve met betrekking tot het bepaalde in art. 21 irrelevant.

Maar ook, wanneer art. 21 lid 2 wel zou gelden voor niet-gedeponeerde modellen, zou het tijdstip van tot stand koming met betrekking tot het aldaar bepaalde geen verschil maken. Immers, zoals hoger betoogd, ligt in art. 21 lid 2 geen zwaarder of ander criterium voor auteursrechtelijke bescherming besloten dan dat wat voor het nationale auteursrecht heeft te gelden. Of een model auteursrechtelijke bescherming toekomt, is een vraag, waarop het antwoord niet wordt beïnvloed door de tot stand koming vóór of na het in werking treden van de BTMW.

Let wel: gezien de formulering van vraag 4 is hier alleen de auteursrechtelijke bescherming aan de orde. Uit de geciteerde M.v.T. volgt, dat de overgangsbepaling van art. 25 BTMW het tijdstip van de in werking treding van die wet wel van belang doet zijn voor de rechtsbescherming van modellen, die tot stand zijn gekomen vóór de in werking treding van de BTMW.

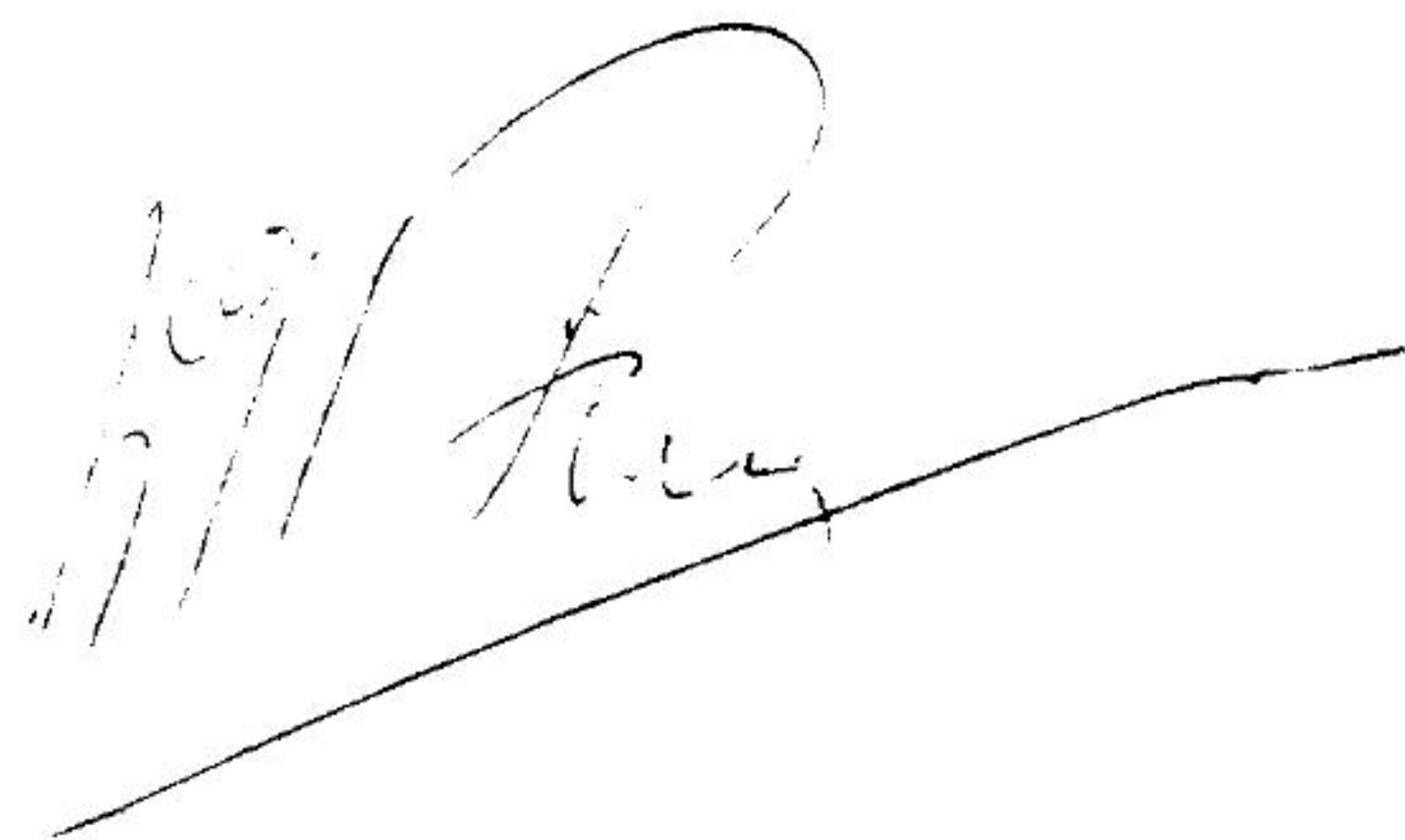
11. Ik moge dan tenslotte concluderen tot de navolgende beantwoording op de aan Uw Hof door de Hoge Raad voorgelegde vragen:

1. Voor de in art. 21 bedoelde bescherming van (tekening of) modellen uit hoofde van de auteurswet is vereist dat het model een werk is met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt.

Het model behoeft daarenboven géén zekere kunstwaarde te vertonen nog minder een meer dan geringe kunstwaarde.

2. Gezien het vorenstaande behoeft vraag 2 geen beantwoording.
3. Het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, geldt niet voor niet-gedeponeerde modellen.
4. Voor de beantwoording van vraag 3 maakt het geen verschil of het niet-gedeponeerde model is tot stand gekomen vóór of na het in werking treden van de BTMW.

's-Gravenhage, 16 december 1986

A handwritten signature, possibly 'H. van der', is written in dark ink. To the left of the signature, the date '10/11' is written vertically. A long, horizontal, slightly wavy line is drawn across the bottom of the signature.